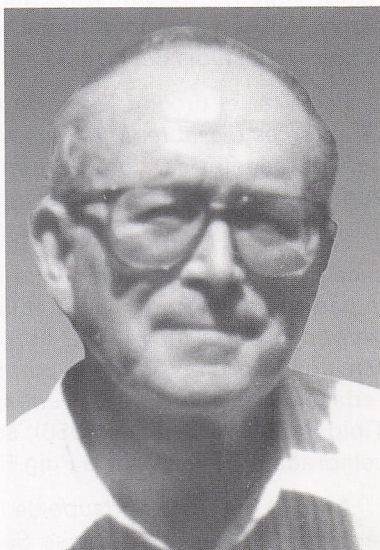

Mn. Joan Santaeulària i Guitart

Després d'una fecunda vida apostòlica, el salesià prevere, Mossèn Joan Santaeulària i Guitart, ha estat cridat a participar plenament de la resurrecció de Jesucrist, als 64 anys d'edat, a Barcelona, el 21 de setembre de 1992, festa de l'apòstol sant Mateu.

Tota una història viscuda amb il·lusionada passió i generós lliurament

«Nasqué el 25 de març de 1926, a Puig-Reig, Colònia Prats. Fill de Ramon Santaeulària i Carme Guitart. El pare era paleta; la mare, comadrona». Així comença, el Pare Joan, les seves notes autobiogràfiques, les quals, a més de fer-nos conèixer amb detall la seva vida i personalitat, ens donen abundants dades per a aquesta lletra.

Entra d'alumne a Sarrià el curs 1939-40, el primer després de la guerra. Era director Don Modesto Bellido, el qual, malgrat l'absoluta manca de mitjans, va saber crear un intens caliu de «casa salesiana» capaç de marcar per sempre més aquella primera promoció d'alumnes. Tant, que al cap d'un llarg mig segle, segueixen amb fidelitat les seves trobades anyals.

El mateix Don Modesto li fa la proposta vocacional. *«Em passo moltes estones davant el Santíssim. Decideixo entrar en la Congregació Salesiana»*. El 13 de setembre de 1944, arriba a l'aspirantat de Sant Vicenç dels Horts. Li fan fer el tercer curs. Una mica massa per la seva preparació. Ho passarà malament amb el llatí i el grec. Encara bo que el director, Don Daniel Conde, és eficaç donant ànims: *«Mira, Juan, yo sé muy poco latín y nada de griego, y... soy el director»*. Amb emocionat agraïment, recordarà tota la vida aquest director que el vetllà una nit sencera quan va agafar una pulmonia doble amb febres altíssimes que posaren en greu perill la seva vida. *«Mai no podré oblidar-me d'aquesta delicada i d'aquest afecte que per a mi fou vida!»*.

Es queda al mateix Sant Vicenç dels Horts per a fer el noviciat (1946-47). *«Començo el Noviciat amb tota la il·lusió i amb el cor a la mà... Per part meva no hi haurà engany»*. Després del dia de la primera professió religiosa, marxa cap a Girona on, ben aconsellat i molt ajudat pel director, Pare Josep Miquel Armelles, fa el bienni d'estudis de filosofia, que alterna amb el servei a l'infermeria de l'escola.

Per a fer el tirocini, és destinat a Ciutadella (1949-52). *«Hi arribo el 24 de setembre i és dissabte. M'encomano a la Mare de Déu...»*. Els estius torna a Girona per a presentar-se, com a alumne lliure, als exàmens de Magisteri. D'aquesta època data el seu afany per la lectura, que mai més no l'abandonarà.

La casa de Martí-Codolar (Barcelona) l'acull per a la preparació immediata al sacerdoci i els estudis de teologia (1952-56). Els diumenges va a fer catecisme a la parròquia del Bon Pastor. *«El primer contacte amb la realitat. Començo a tenir vergonya de la meva vida burgesa»*. A aquella barriada suburbial ha trobat a Mn. Joan Cortinas, creatiu i compromés apòstol popular. Col·labora, també, en la redacció de la revista *Jóvenes*, fins a l'ordenació de prevere, al Temple del Tibidabo (28 de juny de 1956), seguida de la festa de la primera Missa solemne, celebrada el 15 de juliol, a Puig-Reig, apadrinat pels seus pares.

Amb el *magna cum laude* de la Llicència en Teologia, corona la seva formació teològica al *Pontificio Ateneo Salesiano* de Torí (1957), i, seguidament, l'aspirantat de Girona el rep com a dinàmic catequista (1957-60). *«M'hi lliuro amb tot el cor... Actuo amb totes les forces, organitzo, escric...»*. Sembla, però, que la sintonia amb la direcció no era fina, i arriba el canvi. *«M'envien com a director d'estudis a la casa de Rocafort... Em sento integrat i acceptat... Tot em sembla poc per a la meva dedicació. Llegeixo... Quan em sento en el meu lloc, arriba un dels canvis que segellen fortament la meva vida: Sabadell»*.

Del 1961 al 1967, el trobem Director de la nova casa de Sabadell i Rector de la parròquia de sant Oleguer. Quatre salesians comencen la Fundació García-Planas. Una barriada acabada d'estrenar l'espera. *«Un món nou i totalment inèdit, que em demana trencament de motlles... Per part meva m'endinso en la barriada: contacte amb la gent, els malalts i moribunds, les iaies... Sense cap mèrit meu, davant el senyor García-Planas i de la barriada hi caic dret... La gent comença a correspondre. El col·legi es converteix en Casa del poble... Per sort o per desgràcia començo a convertir-me en un home "popular"; a vegades, massa. Em dedico més a la gent que al Col·legi... La comunitat augmenta i neixen les diferències entre la meva actuació i ella... Com que sóc un "llançat", em manca la reflexió... Però jo, ferm i endavant obert a tot vent, i bufi qui bufi»*.

«Comencen les susceptibilitats amb les autoritats "franquistes": els meus sermons, sense buscar-ho, criden l'atenció; em sento i sóc controlat». La màxima tensió es produí el dia de sant Esteve de l'any 1966, quan la policia va impedir la celebració d'una reunió de *Comissions Obreres* al teatre del Col·legi. D'aleshores ençà, *«la vigilància entorn meu es feu més constringent: telèfons, gent que em venia a veure, inspecció nocturna, ... fins i tot venia la policia per escoltar-me els sermons»*.

«La meva relació amb la gent fou oberta, amb un caràcter i estil popular. Em passava moltes hores del dia pels carrers de la barriada; els diumenges al matí anava al Poliesportiu... Per uns era un home popular; per altres, un demagog; per part meua, amb tota la bullida juvenil, sense en el fons adonar-me massa de la realitat, però amb unes ganes tremendes d'encarnar-me amb el meu poble».

Acabat el sexenni, «l'Inspector m'envià a Martí-Codolar d'Administrador... A finals d'agost 1967 era ja tancat a Martí-Codolar. Malgrat tot i en l'acceptació de totes les deficiències, en sortir de Sabadell hi havia un Col·legi en marxa, una Parròquia en marxa. Personalment, un estol d'amics i un endinsament d'arrels fortes integradores de la meua personalitat».

Un any a Martí-Codolar, i un altre a la Parròquia de sant Joan Bosco de Barcelona (Meridiana). No eren anys tranquils per a ningú. Encara menys podien ser-ho per a qui, tan emotiu, portava dins aital tensió. Pel setembre de 1970 fa la dolorosa experiència de perdre el pare, i a l'octubre rep l'obediència per a anar a la Residència Provincial de Nens d'Osca (1970-74). «Hi vaig arribar —escriu— com un exiliat per integrar-me en un ambient totalment desconegut. Vaig haver de començar de nou: unes altres exigències, unes altres realitats totalment inèdites, unes demandes i problemes que humanament no presentaven cap camí... i que em desconcertaven. De mica en mica, en descobrir les necessitats primàries d'aquells nois abandonats, vaig establir les primeres relacions d'amistat..., el glaç s'anà desfent i la integració fou un fet.»

L'any següent el feren Director. D'aquesta manera la Residència deixava de ser casa filial de l'Aspirantat, del carrer Heredia. «Tres anys de veles al vent. Em vaig ficar al treball a braços arremangats i amb molta il·lusió; vaig acabar fent olor de "Resi" amb acceptació dels de dins i amb molta incomprensió per part de la Diputació». De fet, «vaig sortir escopetejat cap a Rocafort».

Durant la seva segona estada al Col·legi Sant Josep, del barceloní carrer de Rocafort (1974-76), va saber trobar temps, paciència i constància per a compilar les seves *Referències cronològiques de les Memòries Biogràfiques de San Giovanni Bosco*. Treball que acabà, després, a Sabadell. Són 453 folis escrits a màquina, amb unes 10.000 referències, que formen la cronologia més completa del Sant. Un resum del seu treball fou publicat en l'obra: *San Juan Bosco. Obras fundamentales*, de J. Canals-A. Martínez, BAC, Madrid 1978, pàg. 19-68.

La història es repeteix. De Rocafort, va altra vegada a la parròquia de sant Oleguer, de Sabadell (1976-82). No va trobar les coses com les havia deixat. Però s'hi ficà amb la seva característica i generosa empena. «Potser em manca tacte i diplomàcia, però defenso la parròquia, la seva autonomia i llibertat en tots els camps... Portes obertes a tothom... I comença el "ball". Durant sis anys gent i més gent; contacte amb la feligresia a la qual em lliuro sense cap horari: malalts, defuncions, bateigs, matrimonis, despatx sense hora, disposició per a qualsevol eventualitat. Què n'és de meravellós poder-se lliurar sens mida!... Cada dia el treball m'exigeix més i jo perdo forces i el cos se'm desballesta, però continuo. Quantes relacions!... cada dia m'exigeixo més, fins que peto...».

Succeí el 27 de desembre de 1982, durant el primer dia del Capítol Inspectorial: infart cerebral. L'última nit de l'any semblava que seria, també, l'última de la seva vida. Passà tot el mes de gener en estat de coma. Una lleugera reacció aconsella traslladar-lo al Sanatori dels Pares Camils, a sant Pere de Ribes, on s'hi està tres llargs mesos. *«El pitjor, el retorn a la vida i adonar-me que mai no podria sortir d'aquell pou negre... Idees fixes que no em deixaven; no coneixia ningú, ni el nom de les persones estimades, ni el nom de les coses més elementals... Recuperació lenta; semblava que mai no s'havia d'acabar; per res plorava i m'emocionava; era com una criatura sensible desitjosa de carícies. Tenia por de quedar-me sol... Gairebé cada dia tenia visita o visites de Sabadell; la bona gent es volcà. Gent i més gent; entre la família i els amics l'habitació era plena. Tot això em cansava, però ho volia i ho necessitava».*

Tot just el donaren d'alta, la seva germana Maria Dolors volgué tenir-lo a casa seva, on l'atengué amorosament en la lenta, lentíssima recuperació. Així ho recorda mossèn Joan: *«Em vingué a buscar la Maria Dolors i em portà a casa seva... ¡gràcies!...; em facilità tot el que podia i sabia».* Durant aquesta estada, augmenta el dolor familiar per la mort de la mare.

Pel juny de 1983, acompanyat per les seves germanes, Lourdes i Maria Dolors, arriba a Martí-Codolar, on segueix, esperançat, la recuperació, fins el punt de pensar que podria tornar a Sabadell pel nou curs. Acaba, però, acceptant la realitat: per sempre més, Sabadell és una etapa ja acabada de la seva vida. I comença la que serà l'última: *«Amb el bastó m'atreveixo a anar a Barcelona. A la sortida del Metro, en trobar-me de nou a la Plaça de Catalunya, em posí a plorar. ¡Tota una vida, unes llums, unes sensacions que eren meves, que esclataven per dintre, i tot em semblava nou!... Pas a pas sembla que tot em torna a somriure..., torno a pensar i a sentir».* Llegeix abundantment, dóna un cop de mà a l'apostolat de les capellanies, i reemprèn el treball de l'*Onomàsticon*: llistat de les persones de les quals parlen les *Memorie Biografiche*, amb el tipus de relació que tingueren amb Don Bosco.

Però..., la primera setmana de maig de 1984, sofreix un infart de cor, i ha de ser internat, amb el natural esverament i la preocupació dels familiars, salesians i amics. *«Enmig de tots aquests tràfecs —escriurà més tard— experimento una gran pau interior i, a vegades, em sembla que se m'emporten».* Tampoc, aquesta, era la seva hora.

Una mica abans de la festa de Maria Auxiliadora, torna a Martí-Codolar. *«En aquesta temporada he acabat l'Onomàsticon, he començat a recollir materials per a una possible història de la Inspectoria. Llegeixo molt: Bíblia, Memòries Biogràfiques, Literatura catalana clàssica i moderna, Història mundial i de Catalunya. Els dies passen de pressa, sense adonar-me'n...».* Ben bé podem dir, que els 2.164 fulls de l'*Onomàsticon*, escrits a màquina i enquadrats en set volums, formen el filial homenatge que mossèn Joan ofrenà a Don Bosco, en el centenari de la seva mort.

Els qui convisqueren amb ell durant l'últim tram del seu camí, recorden, també, la seva ajuda pastoral a les parròquies de Sant Antoni i de Sant Cebrià; la seva

disponibilitat ministerial per al sagrament de la reconciliació tant per a la gent gran com per als nois i noies del Casal Don Bosco i dels col·legis de les Filles de Maria Auxiliadora; el seu desig de poder presidir cada dia la celebració de l'Eucaristia; l'atenta relació amb totes les persones amb les quals es trobava...

El seu cor s'omplí de goig arran de la celebració dels vint-i-cinc anys de la Parròquia de Sant Oleguer (1986). Fou per a ell una profunda i gran satisfacció tocar amb les mans la gratitud de la seva gent i sentir l'alegria de la tasca feta. *«Sabadell, el Barri de Sant Oleguer, ha estat la meva vida».*

Encara acceptà, amb entusiasme i generositat, de col·laborar en l'elaboració del nou índex de les *Memorie Biografiche*, fent front a les molèsties d'un viatge a Madrid i esmerçant, després, en aquesta tasca, hores i hores de les seves jornades fins a la mort. De fet, aquell primer diumenge de novembre de 1991, unes hores abans de tenir l'últim infart, havia treballat en el volum sisè, que restà obert sobre la seva taula, fins al dia del seu traspàs.

Llevat de breus períodes, passà els últims onze mesos de la seva vida a la Clínica de El Pilar, acompanyat, dia i nit, per les seves ja esmentades germanes Maria Dolors i Lourdes, per la seva tia Modesta, per la Gabriela i altres familiars, pels salesians i per nombroses persones amigues, molt especialment per la Rosa Maria Masip de Franch, de Sabadell.

El nostre agraïment a tots, com també als metges, personal sanitari i Germanes de l'esmentada Clínica, i de la Residència Mare de Déu de la Mercè, de Martí Codolar.

Les breus pregàries, que de gust acceptava fer, la freqüent comunió eucarística i el sagrament de la Unció dels malalts, celebrat amb fe i plena consciència, l'acompanyaren fins al moment de la mort.

Tota una història viscuda amb il·lusionada passió i generós lliurament; però, marcada, també, pel sofriment interior i el dolor físic. Una història amb un llarg «Divendres sant», que el nostre germà visqué des de la pregonesa de la fe en Déu, tal com expressà en la següent poesia:

*«El dolor sense el Crist és impossible,
no té cap sentit si no hi ha la Creu;
el dolor és una ganyota ben risible
si amb el cor obert no es diu: Déu meu!»*

(Dolor)

Una rica i ben definida personalitat

El resum de la seva història ja ens ha permès d'acostar-nos a la rica i ben definida personalitat del Pare Joan. Podem, però, dibuixar-la encara més, remarcant, primer de tot, alguns trets de la seva *figura humana*.

Tenia un temperament primari i extrovertit, viu i engrescat, curull de sentiments, ple d'entusiasme i d'il·lusions, amb un gran amor a la vida, com deixà ben palès durant la llarga malaltia, fins a l'últim moment. Fou un esperit bastant liberal i un xic inconformiste.

El sadollava una alegria serena i constant, la qual, a vegades, esclatava fins a l'exaltació; una alegria que amb naturalitat sabia encomanar als altres. Per una mena d'innat optimisme, solia subratllar, dels esdeveniments i les circumstàncies, més el que era bo que no pas el que anava malament, valorant sempre positivament les altres persones. Una poesia seva expressa bé aquest tarannà:

*«Si la realitat em puny, si la il·lusió em dissocia,
després de l'hivern floreix la primavera,
si una rosa es clou, reneixen mil poncelles,
si el cor es glaça, la sang es renovella»*

(Joia dins el cor)

Fou una persona molt humana, comprensiva i amable, amb un cor d'amic i de pare, sempre acollidor i ple d'afecte per a tots. Diu un feligrès seu, de la primera hora: «*Quan vingué a fer-se càrrec del Col·legi i la futura Parròquia, el seu caràcter obert i alegre, que li anava dels ulls als llavis i dels llavis als ulls, i la seva autèntica estreta de mà, foren la millor targeta de presentació*». Posseïa, a més, el do de ser proper a les persones i de fer néixer i créixer vertaderes amistats. «*Ell estimava de debò la seva gent —escriu un sabadellenc—, però també de debò era estimat per tots els veïns, fins i tot pels ateus i anticlericals*». Quan arribà a la Parròquia, «*es convertí, en poc temps, en el millor amic dels seus feligresos*». De manera que «*ben pocs li deien "Mossèn Joan". Per a tothom era el "Pare Joan"; fins i tot sentí-em el goig i la satisfacció de dir-li "pare" els que li anàvem endavant d'anys*». Una poesia ens descobreix una seva pregonera convicció sobre l'amistat:

*«Encara que un es trobi totalment buit, cansat i sense força,
basta la crida d'un amic per despertar-se
i omplir-se com el miracle de les àmfores.
Quan més amistat es dóna i es regala,
més amistat inèdita queda en el fons de l'ànima
per desvetllar-se»*

(Amistat)

Tothom reconeix que va ser un incansable treballador, dedicat generosament a tot el que calia fer, sense reservar-se mai. Durant els últims anys de la seva vida, manifestava, tot sovint, les ganes de ser útil i de fer sempre més, malgrat les seves limitacions físiques. Repetia una íntima inquietud: La por de no poder acabar tota la feina que li quedava per fer. Amb ganes d'aprendre, dedicava cada dia un bon temps a la lectura, prenia notes, preguntava, s'interessava...

El Pare Joan estimà entranyablement la seva família, la seva terra i el seu col·legi de Sarrià, del qual mai no oblidà ni els salesians ni els companys de curs. Conreà constantment la pròpia llengua materna, com ho testimonien les nombroses, fines i profundes poesies que ens ha deixat.

Fou, també, un gran *apòstol cristià*.

Home de fe, va anar creixent en l'experiència de Déu, sentit com a Pare bo. «Déu —escriu— sempre és Pare... La confiança en Déu és bàsica per trobar la força esperançadora». En la predicació i en el sagrament de la penitència sabia transmetre amb convicció aquesta experiència. «*Et deixava sempre pau i sere-nor, inculcant que Déu és un Pare que ens estima*», assegura una Filla de Maria Auxiliadora. I una altra: «*Tenia un sentit de la misericòrdia i la paternitat de Déu tan profund que quan et confessaves amb ell, senties de debò que el teu cor era nou*».

Una fe viscuda en la pregària: «*¡Com Déu es fa present!... La pregària obre sempre camí si un s'adona que per la vida no va sol*». I oberta a l'esperança:

*«l retornar a creure en l'home i en la història,
i reafirmar-se en la veritat diàfana,
i esperar sempre, sempre amb tota confiança
que el Crist vivificarà tota natura
i posarà la pau damunt de la mar brava»*

(Perspectives)

Una fe expressada, també, en la caritat. Ja ha quedat prou clar el seu zel apostòlic: se sentia sacerdot i sempre volia actuar com a tal, i la seva actitud de donació: sempre i a tota hora disponible per al ministeri sacerdotal en la celebració de l'Eucaristia, de la reconciliació i de la trobada personal, amb una «*constant atenció i preferència als malalts i als necessitats d'ajuda o consell*», segons el testimoni d'un feligrès. «*Sentia com a propis els dolors dels altres*», diu una senyora amiga.

Finalment, el Pare Joan professà un tendre i filial amor a sant Joan Bosco. Manifestava unes insaciabls ganes de conèixer-lo cada vegada més. Durant molts i molts anys, l'estudià il·lusionadament, gaudint amb cada nova descoberta que feia. Escriví en el pròleg de l'*Onomàsticon*: «*A mida que anava estructurant l'entorn vital de Don Bosco, m'apassionava*». Fem, doncs, nostre el desig del Superior Regional, Don Antonio Rodríguez Tallón: «*El Señor conceda a esa querida Inspectoría hermanos que quieran a Don Bosco como lo hizo Don Joan*».

Com a bon salesià, estimava el jovent, s'interessava pels joves i, fins a l'últim moment, s'esforçà per estar prop dels nois de la Parròquia on treballava i dels qui s'acostaven a Martí-Codolar. La gent senzilla i del poble, els ancians i els malalts, totes les persones necessitades, tingueren sempre un lloc privilegiat en el seu cor.

A reveure, Mossèn Joan!

El Santuari de Maria Auxiliadora, del seu estimat col·legi salesià de Sarrià, s'omplí de gom a gom en la celebració de la Missa exequial, presidida pel Pare Provincial, Miguel Carabias, i concelebrada per més de mig centenar de sacerdots. Familiars, membres de la Família Salesiana, companys de curs i molts amics de Sabadell i d'altres llocs on havia treballat, l'acompanyaren per a dir-li l'últim «adéu», aquí, a la terra, i un esperançat «a reveure al cel, Mossèn Joan». Dies després, el mateix signe de fe, d'amistat i de gratitud es repetia a la seva tan estimada Parròquia de Sant Oleguer, a Sabadell.

Per l'octubre de 1989, en una poesia dedicada als seus companys de col·legi, els deia:

*«Obrim els braços
tot deixant que la fe surti dels cors.
Maria Auxiliadora i Don Bosco són els llaços
que dissipen tota classe de temors»
(Cinquanta anys)*

Germà, amic, Pare Joan, descansa en pau, i ja reveure!.

JOSEP COLOMER I PLANAS, director
Barcelona, Martí-Codolar

Sac. Joan Santaaulària i Guitart

* 25-3-1926. A Puig-Reig (Barcelona)

† 21-9-1992. A Barcelona, Martí-Codolar